

Голові
Комітету Верховної Ради України
з питань правової політики
Денису МАСЛОВУ

Щодо реєстр. № 11508
від 21.08.2024

Шановний Денисе Вячеславовичу!

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 24 вересня 2024 року (Протокол № 113), розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 14 лютого 2024 року № 1-р(П)/2024 щодо гарантування захисту прав і свобод особи за рішенням Європейського суду з прав людини, реєстр. № 11508 від 21.08.2024, поданий Кабінетом Міністрів України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки законопроект розроблено з метою приведення положень процесуального законодавства у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 14 лютого 2024 року № 1-р(П)/2024.

Для досягнення зазначеної мети проектом Закону пропонується внести зміни до частини третьої статті 321 Господарського процесуального кодексу України, якими передбачити можливість поновлення строків для перегляду судового рішення за виключними обставинами у зв'язку з рішенням Європейського суду з прав людини, яке набуло статусу остаточного, після спливу десяти років з дня набрання таким судовим рішенням законної сили.

Також пропонується внести аналогічні зміни до частини третьої статті 424 Цивільного процесуального кодексу України та частини третьої статті 363 Кодексу адміністративного судочинства України.

Міністерство фінансів України погоджує зазначений законопроект без зауважень.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує законопроект.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету висловили наступні зауваження:

1. Рішенням Конституційного Суду України, у зв'язку з яким, як зазначено в пояснювальній записці, подано законопроект, визнано такими, що не відповідають Конституції України пункт 2 частини другої та частину третю

статті 321 Господарського процесуального кодексу України. При цьому зазначені положення кодексу визнані неконституційними лише в тому, що вони унеможливають:

1) подання заяв про перегляд судового рішення у зв'язку з ухваленням Європейським судом із прав людини рішення після десяти років із дня набрання законної сили рішенням національного суду;

2) поновлення строку судом на подання заяви про перегляд рішення національного суду.

Станом на даний час пункт 2 частини другої та частина третя статті 321 залишені в Господарському процесуальному кодексі України, однак мають позначки про визнання їх неконституційними в певній змістовній частині.

При цьому зміни ініціатором законопроекту пропонуються лише до частини третьої статті 321, яка стосується виключно поновлення строку на подання заяви.

Таким чином, залишаючи без змін пункт 2 частини другої статті 321, яка стосується самих строків подання заяви (а не їх поновлення), при практичній реалізації відповідних норм заявники не зможуть одразу подати заяву про перегляд судового рішення, а повинні будуть спочатку поновити строк на подання такої заяви. Однак поновлення строку у процесуальному праві не є автоматичним, а передбачає прийняття відповідного рішення судом. У зв'язку з цим варто також зазначити, що в поданому законопроекті пропонується закріпити формулювання, згідно з яким: «може бути поновлений строк для перегляду судового рішення...». Отже, навіть за умови дотримання заявником всіх перелічених у нормі вимог, його право не буде абсолютним, а реалізовуватиметься виключно на розсуд суду.

2. В контексті внесення ідентичних змін до Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України було зазначено, що відповідні положення у цих кодексах не є такими, що визнані неконституційними, оскільки Конституційний Суд України у своєму рішенні обмежився лише нормами Господарського процесуального кодексу. Тому запропонований у законопроекті підхід може мати негативні наслідки при практичному застосуванні норм при вирішенні однакових спорів у різних сферах.

У ході обговорення народні депутати України – члени Комітету також підкреслили, що визначений наразі у процесуальному законодавстві десятирічний строк на подання заяви про перегляд судових рішень у зв'язку з ухваленням Європейським судом із прав людини рішення, яке встановлює порушення Конвенції, та неможливість поновлення судом цього строку ставлять реалізацію права, гарантованого частиною п'ятою статті 55 Конституції України, у залежність від обставин, на які особа не має впливу, а саме від строку розгляду її заяви Європейським судом із прав людини.

Тому процесуальне законодавство повинно містити норми, що забезпечуватимуть можливість ефективного та дієвого захисту прав і свобод у спосіб перегляду судових рішень, ухвалених національними судами, у зв'язку з

ухваленням Європейським судом із прав людини рішення, у якому встановлено порушення Конвенції.

З урахуванням зазначеного, за підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 14 лютого 2024 року № 1-р(П)/2024 щодо гарантування захисту прав і свобод особи за рішенням Європейського суду з прав людини, реєстр. № 11508 від 21.08.2024, поданий Кабінетом Міністрів України, за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

З повагою

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

